

Sv. Križ nad Belimi Vodami

Kraji grešnih in nedolžnih

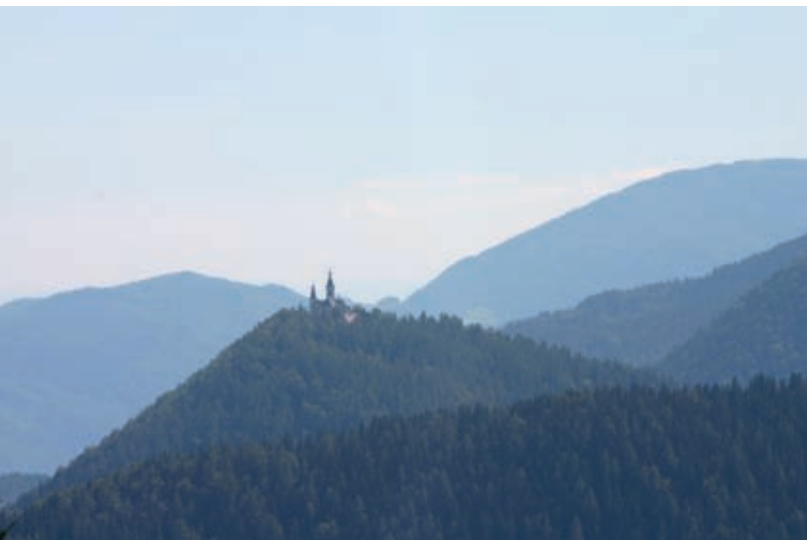
Dostop: Do Belih Vod in na Sv. Križ (1051 m) pelje asfaltirana cesta iz Šoštanja (13 km). Izvir Ljubije je ob cesti, ki med Sv. Križem in Brloškim vrhom teče po grapi potoka Štajerska Kramarica proti Mozirju. Od Andrejevega doma na Slemenu je po gozdni cesti mimo Počivalnika k Belim Vodam poldrugo uro hoje. Primerno za kolesarje.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

V Bele Vode je svoje pero namakal sam Prežihov Voranc (1893–1950): *Še čisto majhen sem bil, ko sem že slišal pripovedovati o Belih Vodah. Rasli smo pod vznožjem Uršlje gore na njeni nicinski strani, Bele vode pa so bile nekje na drugi strani Uršlje gore, na njeni sončni strani, kjer se razprostira s sončnimi žarki prepredena pokrajina, lepa, svetla in topla. In s hrepenenjem nicinskih ljudi po soncu, po svetlobi sem že od svojega prvega spomina hrepenel po teh Belih Vodah,* piše v prvih stavekih potopisa *Od Kotelj do Belih Vod*. Na neki binokostni ponedeljek se je – potem ko je obhodil že tudi veliko tujega sveta – podal s svojimi Hotuljci, rojaki iz nicin, ki so koroški izraz za osoje, na romanje k Sv. Križu. Hodil je ves dan, ves čas na višini okoli tisoč metrov. Vse bliže je videl svetokriške zvonike, drzno posajene na gorski stožec sredi višjih, manj elegantnih, kopastih in razbrazdanih gora.

Predalpski hribi okoli Belih Vod tekmujejo, kdo med njimi bo najvišji v razredu od tisoč do tisoč petsto metrov, prvenstvo pa vendarle prepuščajo Sv. Križu, ki je sicer nižji od večine, a zato dominanten, ovenčan s staro duhovno slavo.

Še danes je od Andrejevega doma na Slemenu pod Smrekovcem to svetišče videti kakor navdih za sceno iz filma *Gospodar prstanov*. Prežih se mu je bližal s severovzhodne smeri, po slemenih in hrbitiščih Senovršnikov, Kozamurnikov, Slemenškov, Počivalnikov, katerih domačije so čepele po bregovih in selih kakor oskubena gnezdišča, kakor se je bil o njih izrazil. Same goličave, poseke, nepregledne površine grmovja in hoste ..., dokler se ni

Romarski cerkvi na Sv. Križu je dal zgraditi škof Slomšek.

priključil vse gostejšim romarskim skupinam. *Ob binkoštnih praznikih pritisne toliko štajerskih grešnikov, da jih pride do kakih pet tisoč po odpustke.* No, Štajerce je Prežih imel rad v zobeh. Kakor da ni bilo grešnih romarjev tudi iz njegove Koroške. *Štajersko ljudstvo prepeva dalje v noč. Med stojnicami je gneča, šum in vrišč, po gostilnah petje in razposajen vrišč. Ognji zaplapolajo okrog cerkve, okrog hiš in po gozdnem bregu, rumeni plameni, ki ugašajo in se spet vžigajo, ožarjajo razgrete romarske obraze. Na samotnih stezah urni, bežeči koraki ... po ozračju šepet, smeh in vriski dolgo v noč. Kakor svetel stožer se dviga vrh Svetega Križa visoko v nočno nebo iz globokih in črnih prepadov, ki ga obdajajo. V tak črn prepad so v davnih časih vrgli srditi romarji pregrešen romarski par, ki je šel spat za veliki oltar in se je ponoči, ko je mislil, da že vse spi, vdal pregrešni ljubezni.*

Romarji, ki gredo danes okoli velikega oltarja, z zanimanjem opazujejo obrezano deblo, na katerem je nekoč stal oltarni križ. Takrat je lahko vsak romar od debla odrezal trsko, da bi ga povsod spremljala za srečo. Gneče pa danes razen za prvi maj, binkošti in nedeljo po godu sv. Ane (26. julij) ne bo občutil, čeprav nihče več ne roma na Sv. Križ ves dan peš. Cerkvi, ki ju je dal zgraditi blaženi škof Slomšek, sta večinoma zaprti, prav tako veliki romarski hiši in svete stopnice, po katerih so se spokorniki vzpenjali na kolenih in po katerih se, hudo zredčeni, vzpenjajo še dandanašnji ... Vse stavbe so obnovljene, kakor umite in polikane, okoli njih je obilo praznega prostora, poraslega s travo, tako da se izletnik mirno naužije širnega pogleda na

Križani z Belih Vod

Poskočen, bister potok Ljubija je posebljenje Belih Vod.

smrekovško pogorje, ki ga je stresalo zadnje vulkansko delovanje na slovenskih tleh, na obe materinski koroški gori, Uršljo in Peco, pa še na Golte in vse valovito ovršje povirja Savinje in Pake.

V deželi med temi gorami se cepijo in prerivajo korita in globače. Vse je preraščeno, razrito, polno temnih strmin. Živi studenci tečejo pod mahovnatimi tlemi, le tu in tam pokažejo v svetli svet svoja bliskava usta. Na višinah, kjer se v alpskem svetu največkrat gozd že neha, tu v bližini meje med Koroško in Štajersko še uspeva bukev. Drugje viharniki na goličavah že raztezajo svoje suhe vozlaste ude, tu pa bukve sproščeno in varno raztezajo svoje krošnje. Zaradi rodovitne prsti, toplih vetrov in večjega števila sončnih dni kot v dolini so se kmetje naselili na visokih celkih. Domačini se radi sprehodijo po visokem rajskem vrtu svojih gora, nad svojim velikim malim svetom, ki ga umivata sonce in veter, spirajo pa poskakujoče vode, ki so na številnih skočnikih in šumeliščih iskrivo bele, tako da razloženi vasi po pravici dajejo svoje ime: Bele Vode.

Najbolj bel, se pravi živahen in prekucljiv, je potok Ljubija v svojem kratkem toku do Štajerske Kramarice. V stenah njegovega kanjona si lahko ogleduješ stare jame in draslje njegovega toka izpred sto tisoč let. Na odrtih mestih teh sten lahko šteješ kristale kalcita. Lahko si v spomin priklješ neštete tople besede Prežihove nostalgije. Svetlobnih prebliskov Ljubije, v imenu katere se morda v njih skriva po belo nedolžna ljubezen tistega pregrešnega para izza oltarja, pahnjeneja v tak kanjon, pa ne moreš prešteti. Toliko jih je, kolikor je pogubljenih duš, kolikor je zvezd v ozarjeni noči. Res, ne dajo se prešteti.